

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Кафедра педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор НН Інституту
педагогіки і психології

_____ С.М. Кондратюк

«_____» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА (вибіркова)

Перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань: 023 Образотворче мистецтво

Спеціальність: 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. Спеціалізація «Станковий живопис».

Освітньо-професійна програма: Образотворче мистецтво

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною
комісією НН Інституту педагогіки і
психології

«_____» _____ 2022 р

Голова

Докт. пед. наук., професор

_____ Ю.А. Бондаренко

Суми – 2022

Розробник:

Осьмук Наталія Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри педагогіки
Протокол № 1 від 30 серпня 2022 року

Завідувач кафедри

Бойченко М.А. – доктор пед. наук, професор _____

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Бакалавр	Вибіркова
		Рік підготовки:
третій		
Семестр		
перший		
Лекції		
22 год.		
Практичні, семінарські		
24 год.		
Лабораторні		
-		
Самостійна робота		
72 год.		
Консультації:		
2 год.		
Вид контролю:		
залік		
Загальна кількість годин - 120		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Як дисципліна загально-педагогічного та професійного спрямування, історія педагогіки має значний потенціал у формуванні таких *загальних компетенцій майбутніх педагогів*, як: здатність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки й соціального життя, вдосконалювати та розвивати власний інтелектуальний і загальнокультурний рівень; здатність критично осмислювати основні світоглядні теорії та принципи в навчанні та професійній діяльності; здатність усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватися принципів етики вихователя, вчителя; здатність до саморефлексії та самовдосконалення; здатність здійснювати аналіз, синтез, оцінювання ситуації та/або завдання з метою виявлення шляхів їх розв'язання та прийняття рішення тощо.

Набуття конкретних фахових компетенцій передбачає оволодіння знаннями, вміннями та формування особистого досвіду критичного сприйняття й аналізу на аксіологічних засадах щодо: особливостей, закономірностей і тенденцій розвитку виховання, освіти й педагогічної думки різних народів з найдавніших часів до сьогодення; історичного родоводу сучасних інновацій виховання й навчання; кращих здобутків педагогічної мудрості українського й інших народів; утворення системи професійних цінностей, що поєднують повагу до національної історико-педагогічної спадщини, патріотизм, толерантне ставлення до світового досвіду виховання й навчання; набуття вмінь аналізувати та співставляти теоретичні погляди педагогів, процеси та явища педагогічної практики, виявляти їх наслідування й тенденції розвитку; набуття вмінь аналізу літератури з проблем розвитку освіти (вітчизняної та зарубіжної), творів педагогів і просвітителів різних часів; умінь критично осмислювати спадщину минулого; розуміння спадкоємності в розвитку педагогічних ідей; ефективного використання системи історико-педагогічних знань і вмінь у процесі професійної рефлексії та моделювання інноваційної професійної діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою є знання з загальної педагогіки, психології, історії та культури України, всесвітньої історії, філософії.

2. Результати навчання за дисципліною

	Програмовані результати навчання ОПП	Знати / Вміти
ПРЗ 1	Знання сучасних концепцій навчання й виховання, актуальних питань педагогіки та методики навчання іноземної мови ; традиційних та інноваційних підходів до організації освітнього процесу, методів і прийомів, технологій навчання, форм організації навчальних занять, форм організації навчально-пізнавальної діяльності суб'єктів навчання.	Знає концептуальні основи, історичні витоки, особливості генези сучасних концепцій навчання й виховання, тенденції розвитку й проблеми педагогічної науки; історію розвитку традиційних та інноваційних форм організації навчання; методів, підходів і технологій освітнього процесу від часів їх появи; прийоми і засоби стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів і молоді в різних типах навчальних закладів на різних етапах розвитку вітчизняного й світового шкільництва.
ПРЗ 2	Знання принципів та прийомів продуктивного міжособистісного спілкування, ефективної співпраці у команді; принципів етики вчителя.	Знає принципи взаємодії й основи результативної комунікації в команді у педагогічному та учнівському колективі; принципи професійної етики педагога в різних стандартних і нестандартних професійних ситуаціях, при підготовці і розв'язанні педагогічних задач, що стосуються навчання і виховання учнів.
ПРУ 1	Уміння доцільно підбирати, адаптувати та використовувати традиційні та інноваційні підходи до організації освітнього процесу, методи і прийоми, технології навчання, форми організації навчальних занять, форми організації навчально-	Вміє використовувати традиційні (факультатив, гурток) та інноваційні методи і прийоми (евристичні, дослідницькі, проектні), враховувати особливості їх застосування за для вирішення різних завдань освітнього процесу, для дітей різного шкільного віку.

	пізнавальної діяльності суб'єктів навчання.	
ПРУ 2	Уміння формувати й підтримувати інтерес учнів, належний рівень їх мотивації до навчання.	Вміє творчо використовувати досвід відомих педагогів щодо створення ситуації зацікавленості своїм предметом, розвитку допитливості й інтересу, орієнтуючись на актуальні запити життя.
ПРУ 3	Уміння продуктивно спілкуватись в ході співпраці у команді, вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем; організувати комунікацію учнів, створювати умови для ефективної евристичної бесіди, мозкового штурму.	Вміє реалізувати сучасні принципи діалогу і співпраці; вміє організувати евристичну бесіду, мозковий штурм на кращих зразках діяльності відомих історичних осіб; демонструє реалізацію принципів взаємодії під час командної роботи у педагогічному та учнівському колективах.
ПРУ 4	Готовність сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватися принципів етики вчителя; організувати навчальний процес, ґрунтуючись на основних правових нормах і законах, нормативно правових актах, санітарно-гігієнічних правилах, правилах і рекомендаціях зі здоров'язбереження.	Вміє діяти, усвідомлюючи моральні принцип діяльності педагога у його відносинах з учнями, батьками та колегами; у формуванні особистісних і професійних цінностей спирається на зразки кращих представників гуманістичної педагогіки світу; визнає необхідність законослухняної й відповідальної поведінки, розуміє власну діяльність як приклад для учнів.
ПРУ 5	Уміння планувати процес самонавчання та самовдосконалення, готовність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки і соціального життя, вдосконалювати й розвивати власний інтелектуальний та	Вміє організувати процес особистісного вдосконалення (використовуючі програми саморозвитку видатних педагогів), реалізувати загально навчальні вміння (пошуку інформації, аналізу, синтезу, узагальнення, конкретизації, абстрагування, моделювання тощо), володіє навичками критичного мислення, які забезпечують здатність до навчання упродовж життя і

	загальнокультурний рівень.	вдосконалення з високим рівнем автономності набутої під час навчання кваліфікації.
ПРК 1	Здатний до ефективної комунікації.	Вміє організувати результативну взаємодію на основі довіри, доброзичливості, допомоги, відповідальності, емпатії тощо під час навчально-пізнавальної діяльності учнів. Використовує прийоми відомих учителів і методистів.
ПРА 1	Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності.	Демонструє розуміння важливості й соціальної значущості майбутньої професії на зразках відомих вітчизняних і світових педагогів; стійке бажання реалізувати себе в професії вчителя, прагне до набуття кращих рис і вмінь справжнього педагога.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 - 100	Вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює власні думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання, самостійно знаходить додаткову інформацію, та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань, може аргументовано обирати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної творчої діяльності, вільно використовує знання для використання творчих завдань.
82 - 89	Вільно володіє навчальним матеріалом. Застосовує знання на практиці, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні знання на практиці. За зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою, має стійкі навички виконання завдань.
74 - 81	Вільно володіє навчальним матеріалом. Застосовує знання на практиці, але узагальнює і систематизує навчальну інформацію не в повній мірі, допускає огріхи у

	порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні знання на практиці.
64 - 73	Володіє навчальним матеріалом, знає основні поняття навчального матеріалу, виконує поставлені завдання на репродуктивному рівні, має недостатньо стійкі навички виконання практичних завдань.
60 - 63	Володіє навчальним матеріалом поверхнево, фрагментарно, відтворює певну частину навчального матеріалу на рівні запам'ятовування, знає основні поняття навчального матеріалу. Має елементарні, нестійкі навички виконання завдання.
35-59	Має фрагментарні знання при незначному загальному обсязі навчального матеріалу, відсутні сформовані вміння та навички, допускає суттєві помилки під час відповіді. Планує та виконує частину завдання за допомогою викладача.
1 - 34	Студент не володіє навчальним матеріалом. Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.

Розподіл балів (залік)

Поточний контроль							Разом	Сума
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2			
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 1.5	Т 2.1	Т 2.2		
Поточний контроль							40	100
5	5	5	5	5+5	5	5		
Контроль самостійної роботи							60	
6	6	6	6	6+10	5	5+10		

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 2.4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	

82 - 89	B	добре	зараховано
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами діагностики навчальних досягнень є тести, індивідуальні творчі проекти, есе, тези.

6. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Педагогіка у часі

Тема 1. Виховання і навчання у первісному суспільстві та за часів Середньовіччя

Тема 2. Історія зарубіжної педагогіки від Нового часу до кінця XIX ст. Педагогічні системи і концепції класиків європейської педагогіки.

Тема 3. Виховання, шкільництво й педагогічна думка українців з найдавніших часів до XVIII ст.

Тема 4. Освіта і педагогічна думка на Україні в XIX – 30-х рр. XX ст.

Тема 5. Розвиток шкільництва й педагогічної думки в Україні 30-ті рр. XX ст. - поч. XXI ст.

РОЗДІЛ 2. Педагогіка у просторі

Тема 1. Сучасний стан і перспективи розвитку освіти у провідних розвинених країнах.

Тема 2. Порівняльна педагогіка як галузь наукових знань. Сучасні проблеми розвитку освіти та шкільництва.

7.2. Структура навчальної дисципліни (денна форма навчання)

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	усього	Денна форма			
		лекції	практичні	консультації	самостійна робота
РОЗДІЛ І. Педагогіка у часі					
Тема 1. Виховання і навчання у первісному суспільстві та за часів Середньовіччя	12	4	2		6
Тема 2. Історія зарубіжної педагогіки від Нового часу до кінця ХІХ ст. Педагогічні системи і концепції класиків європейської педагогіки.	10	2	2		6
Тема 3. Виховання , шкільництво й педагогічна думка українців з найдавніших часів до ХVІІІ ст.	16	4	4		8
Тема 4. Освіта і педагогічна думка на Україні в ХІХ – 30-х рр. ХХ ст.	14	2	4		8
Тема 5. Розвиток шкільництва й педагогічної думки в Україні 30-ті рр. ХХ ст. - поч. ХХІ ст.	14	2	4		8
РОЗДІЛ ІІ. Педагогіка у просторі					
Тема 1 Порівняльна педагогіка як галузь наукових знань. Сучасні проблеми розвитку освіти та шкільництва.	15	4	3		8
Тема 2. Сучасний стан і перспективи розвитку освіти у провідних розвинених країнах.	19	4	5		10
ІНДЗ	18				18
Залік	2			2	
Усього годин	120	22	24	2	72

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема: Освіта та виховання зарубіжжя з найдавніших часів до XVII ст.	3	-
2	Тема: Педагогічні системи і концепції класиків європейської педагогіки, представників реформаторської педагогіки.	4	-
3	Тема: Розвиток української освіти та виховання з IX до к. XVIII ст.	3	-
4	Тема: Розвиток шкільництва та поширення ідеї народності в педагогічній думці України (XIX – поч. XX ст.).	4	-
5	Тема: Педагогічні системи видатних українських педагогів XX ст.: А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського.	4	-
6	Тема: Проблеми виховання в сучасній зарубіжній педагогіці та школі.	2	-
7	Тема: Диференціація навчання в зарубіжній школі	4	-
Разом		24	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах: навчальний посібник / А. А. Сбруєва, М. Ю. Рисіна, Н. Г. Осьмук; за заг. ред. проф. А. А. Сбруєвої. Суми: ВВП «Мрія», 2015. 250 с.
2. Практикум з історії педагогіки: навч.-метод.посіб. [для студ. закл. вищої освіти]. Вид 4-те, доповнене й перероблене. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 165 с.
3. Практикум з порівняльної педагогіки : навч.-метод. посібник / укл. Сбруєва А. А., Бойченко М. А., Чистякова І. А. – Суми : Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. – 141 с.
4. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник / А. А. Сбруєва – Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. – 320 с.
5. Українська педагогіка в персоналіях: навчальний посібник для студентів

- вищих навчальних закладів: у 2-х кн. Кн. 1: X – XIX століття / О. В. Сухомлинська, Н. Б. Антоненко, Л. Д. Березовська, Л. С. Бондар; за ред. О. В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 622 с.
6. Хрестоматія з історії педагогіки. Частина 1. Вітчизняна школа та педагогіка. Упорядники та автори вступних статей Рисіна М. Ю., Сбруєва А. А. Науковий редактор та автор передмови Сбруєва А. А. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2003. 299 с.
  7. Хрестоматія з історії педагогіки. Частина II: Зарубіжна школа і педагогіка / Упорядники та автори вступних статей Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2006. 432 с.

Додаткові:

1. Антологія просвітницької думки членів Попівської академії / Упорядник та автор вступних статей Скоробагатська О. І. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2006. 382 с.
2. Артемова Л. В. Історія педагогіки України: підручник. К.: Либідь, 2006. 424 с.
3. Видатні особи, що народилися на Сумщині: [Письменники, композитори, скульптори, педагоги, громадські діячі, науковці, герої Сумщини]. Краєзнавство. Географія. Туризм. 2008. № 6-8, лютий. С. 68.
4. Галус О.М., Шапошнікова Л.М. Порівняльна педагогіка. – К., 2006.
5. Ганаба, С. О. Кен Робінсон про творчість, особистісний розвиток та якісну освіту / С. О. Ганаба // Мистецтво та освіта. – 2021. – № 1. – С. 2–5.
6. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К., 1997. 376 с.
7. Диференційований підхід в історії української школи (кінець XIX – перша третина XX ст.): монографія; авт. Сухомлинська О. В., Дічек Н. П., Березівська Л. Д., Гупан Н. М., Бондар Л. С., Антоненко Н. Б., Філімонова Т. В., Антоненко М. Я., Куліш Т. І., Шевченко С. М. К.: Педагогічна думка, 2013. 620 с.
8. Корж-Усенко, Л. В. Історія розвитку вищої освіти в Україні: навчально-методичний посібник для аспірантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки / Л. В. Корж-Усенко. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. – 216 с.
9. Корж Л. В. Освітня діяльність земств Харківської губернії (в кінці XIX – на початку XX століття): автореферат дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.0.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки. К., 1999. 19 с.
10. Кравець В. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва: навчальний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів. Тернопіль, 1996. 436 с.
11. Лук'янова, Л. Світовий досвід підготовки вчителів і навчання різних категорій дорослих / Л. Лук'янова // Педагогічна газета. – 2021. – № 2, березень-квітень. – С. 4.

12. Нариси з історії розвитку новаторських навчально-виховних закладів в Україні (XX століття): навч.-метод. посіб. / за ред. О. В. Сухомлинська, В. С. Курило, Н. П. Дічек, Л. Д. Березівська, Н. С. Побірченко, Н. Б. Антонець, Л. С. Бондар, Т. В. Філімонова, М. Я. Антонець, Т. І. Куліш, О. М. Шевчук. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. 444 с.
13. Осташевський, М. Л. Макаренківська alma mater / М. Л. Осташевський. – Суми: Університетська книга, 2019. – 371 с.
14. Осьмук Н. Г. Виховна система А. С. Макаренка в контексті світового реформаторського руху першої третини ХХ століття: порівняльний аналіз. Творча спадщина А. С. Макаренка: осмислення історичного досвіду та інноваційного потенціалу: монографія / [за заг. ред. проф. А. А. Сбруєвої]. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. С. 74–98.
15. Осьмук Н. Г. Ідеї реформаторської педагогіки в дослідженнях українських освітніх діячів 20-х – початку 30-х років ХХ століття: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Суми, 2011. 20 с.
16. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. Сайт: <http://www.dnpb.gov.ua>
17. Міністерство освіти і науки України. Сайт: <http://www.mon.gov.ua/ua>
18. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Сайт: <http://www.nbuv.gov.ua>
19. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Сайт: www.pedscience.sspu.sumy.ua (видання Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка)

Методичне забезпечення

1. Практикум з історії педагогіки: навч.-метод. посіб. [для студ. закл. вищої освіти]. Вид 4-те, доповнене й перероблене. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 165 с.
2. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю., Осьмук Н. Г. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах: навчальний посібник. Суми: СумДПУ, 2015. 250 с.
3. Хрестоматія з історії педагогіки. Частина І. Вітчизняна школа і педагогіка. Упорядники та автори вступних статей Рисіна М.Ю., Сбруєва А. А. Наук. ред. та автор передмови Сбруєва А. А. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2003. 299 с.
4. Хрестоматія з історії педагогіки. Частина ІІ: Зарубіжна школа і педагогіка. Упорядники та автори вступних статей: Сбруєва А.А., Рисіна М. Ю. Наук. ред. Мозговий І. П. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2006. 432 с.
5. Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка. Навчальний посібник. – Суми: Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. – 300 с.

6. Практикум з порівняльної педагогіки : навч.-метод. посібник / укл. Сбруєва А. А., Бойченко М. А., Чистякова І. А. – Суми : Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. – 141 с.

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

Кафедра педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор НН Інституту
педагогіки і психології

_____ С.М. Кондратюк

« _____ » _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 034 Культурологія

Освітньо-професійна програма: Культурологія

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною
комісією НН Інституту педагогіки і
психології

« _____ » _____ 2022 р

Голова

Докт. пед. наук., професор

_____ Ю.А. Бондаренко

Розробник:

Осьмук Наталія Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри педагогіки
Протокол № 1 від 30 серпня 2022 року

Завідувач кафедри

Бойченко М.А. – доктор пед. наук, професор _____

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Бакалавр	Вибіркова
		Рік підготовки:
третій		
Семестр		
Загальна кількість годин - 120		перший
		Лекції
		22 год.
		Практичні, семінарські
		24 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		72 год.
		Консультації:
2 год.		
Вид контролю:		
залік		

3. Мета вивчення навчальної дисципліни

Як дисципліна загально-педагогічного та професійного спрямування, історія педагогіки має значний потенціал у формуванні таких *загальних компетенцій майбутніх педагогів*, як: здатність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки й соціального життя, вдосконалювати та розвивати власний інтелектуальний і загальнокультурний рівень; здатність критично осмислювати основні світоглядні теорії та принципи в навчанні та професійній діяльності; здатність усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватися принципів етики вихователя, вчителя; здатність до саморефлексії та самовдосконалення; здатність здійснювати аналіз, синтез, оцінювання ситуації та/або завдання з метою виявлення шляхів їх розв'язання та прийняття рішення тощо.

Набуття конкретних фахових компетенцій передбачає оволодіння знаннями, вміннями та формування особистого досвіду критичного сприйняття й аналізу на аксіологічних засадах щодо: особливостей, закономірностей і тенденцій розвитку виховання, освіти й педагогічної думки різних народів з найдавніших часів до сьогодення; історичного родоводу сучасних інновацій виховання й навчання; кращих здобутків педагогічної мудрості українського й інших народів; утворення системи професійних цінностей, що поєднують повагу до національної історико-педагогічної спадщини, патріотизм, толерантне ставлення до світового досвіду виховання й навчання; набуття вмінь аналізувати та співставляти теоретичні погляди педагогів, процеси та явища педагогічної практики, виявляти їх наслідування й тенденції розвитку; набуття вмінь аналізу літератури з проблем розвитку освіти (вітчизняної та зарубіжної), творів педагогів і просвітителів різних часів; умінь критично осмислювати спадщину минулого; розуміння спадкоємності в розвитку педагогічних ідей; ефективного використання системи історико-педагогічних знань і вмінь у процесі професійної рефлексії та моделювання інноваційної професійної діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою є знання з загальної педагогіки, психології, історії та культури України, всесвітньої історії, філософії.

4. Результати навчання за дисципліною

	Програмовані результати навчання ОПП	Знати / Вміти
ПРЗ 1	Знання сучасних концепцій навчання й виховання, актуальних питань педагогіки та методики навчання іноземної мови ; традиційних та інноваційних підходів до організації освітнього процесу, методів і прийомів, технологій навчання, форм організації навчальних занять, форм організації навчально-пізнавальної діяльності суб'єктів навчання.	Знає концептуальні основи, історичні витоки, особливості генези сучасних концепцій навчання й виховання, тенденції розвитку й проблеми педагогічної науки; історію розвитку традиційних та інноваційних форм організації навчання; методів, підходів і технологій освітнього процесу від часів їх появи; прийоми і засоби стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів і молоді в різних типах навчальних закладів на різних етапах розвитку вітчизняного й світового шкільництва.
ПРЗ 2	Знання принципів та прийомів продуктивного міжособистісного спілкування, ефективної співпраці у команді; принципів етики вчителя.	Знає принципи взаємодії й основи результативної комунікації в команді у педагогічному та учнівському колективі; принципи професійної етики педагога в різних стандартних і нестандартних професійних ситуаціях, при підготовці і розв'язанні педагогічних задач, що стосуються навчання і виховання учнів.
ПРУ 1	Уміння доцільно підбирати, адаптувати та використовувати традиційні та інноваційні підходи до організації освітнього процесу, методи і прийоми, технології навчання, форми організації навчальних занять, форми організації навчально-	Вміє використовувати традиційні (урок, шкільна лекція, практикум, факультатив, гурток) та інноваційні методи і прийоми (евристичні, дослідницькі, проектні) при викладанні математики, враховувати особливості їх застосування за для вирішення різних завдань освітнього процесу, для дітей різного шкільного віку та в

	пізнавальної діяльності суб'єктів навчання.	різних типах закладах середньої освіти.
ПРУ 2	Уміння формувати й підтримувати інтерес учнів, належний рівень їх мотивації до навчання іноземної мови.	Вміє творчо використовувати досвід відомих педагогів щодо створення ситуації зацікавленості своїм предметом, розвитку допитливості й інтересу, орієнтуючись на актуальні запити життя.
ПРУ 3	Уміння продуктивно спілкуватись в ході співпраці у команді, вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем; організувати комунікацію учнів, створювати умови для ефективної евристичної бесіди, дискусії, мозкового штурму.	Вміє реалізувати сучасні принципи діалогу і співпраці під час дискусій, диспутів; вміє організувати евристичну бесіду, мозковий штурм на кращих зразках діяльності відомих історичних осіб; демонструє реалізацію принципів взаємодії під час командної роботи у педагогічному та учнівському колективах.
ПРУ 4	Готовність сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватися принципів етики вчителя; організувати навчальний процес, ґрунтуючись на основних правових нормах і законах, нормативно-правових актах, санітарно-гігієнічних правилах, правилах і рекомендаціях зі здоров'язбереження.	Вміє діяти, усвідомлюючи моральні принципи діяльності педагога у його відносинах з учнями, батьками та колегами; у формуванні особистісних і професійних цінностей спирається на зразки кращих представників гуманістичної педагогіки світу; визнає необхідність законослухняної й відповідальної поведінки, розуміє власну діяльність як приклад для учнів.
ПРУ 5	Уміння планувати процес самонавчання та самовдосконалення, готовність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки і соціального життя, вдосконалювати й розвивати власний інтелектуальний та	Вміє організувати процес особистісного вдосконалення (використовуючі програми саморозвитку видатних педагогів), реалізувати загальнонавчальні вміння (пошуку інформації, аналізу, синтезу, узагальнення, конкретизації, абстрагування, моделювання тощо), володіє навичками критичного мислення, які забезпечують здатність до

	загальнокультурний рівень.	навчання упродовж життя і вдосконалення з високим рівнем автономності набутої під час навчання кваліфікації.
ПРК 1	Здатний до ефективної комунікації в процесі навчання іноземної мови.	Вміє організовувати результативну взаємодію на основі довіри, доброзичливості, допомоги, відповідальності, емпатії тощо під час навчально-пізнавальної діяльності учнів. Використовує прийоми відомих учителів і методистів.
ПРА 1	Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності.	Демонструє розуміння важливості й соціальної значущості майбутньої професії на зразках відомих вітчизняних і світових педагогів; стійке бажання реалізувати себе в професії вчителя, прагне до набуття кращих рис і вмінь справжнього педагога.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 - 100	Вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює власні думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання, самостійно знаходить додаткову інформацію, та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань, може аргументовано обирати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної творчої діяльності, вільно використовує знання для використання творчих завдань.
82 - 89	Вільно володіє навчальним матеріалом. Застосовує знання на практиці, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні знання на практиці. За зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою, має стійкі навички виконання завдань.
74 - 81	Вільно володіє навчальним матеріалом. Застосовує знання на практиці, але узагальнює і систематизує навчальну інформацію не в повній мірі, допускає огріхи у

	порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні знання на практиці.
64 - 73	Володіє навчальним матеріалом, знає основні поняття навчального матеріалу, виконує поставлені завдання на репродуктивному рівні, має недостатньо стійкі навички виконання практичних завдань.
60 - 63	Володіє навчальним матеріалом поверхнево, фрагментарно, відтворює певну частину навчального матеріалу на рівні запам'ятовування, знає основні поняття навчального матеріалу. Має елементарні, нестійкі навички виконання завдання.
35-59	Має фрагментарні знання при незначному загальному обсязі навчального матеріалу, відсутні сформовані вміння та навички, допускає суттєві помилки під час відповіді. Планує та виконує частину завдання за допомогою викладача.
1 - 34	Студент не володіє навчальним матеріалом. Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.

Розподіл балів (залік)

Поточний контроль							Разом	Сума
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2			
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 1.5	Т 2.1	Т 2.2		
Поточний контроль							40	100
5	5	5	5	5+5	5	5		
Контроль самостійної роботи							60	
6	6	6	6	6+10	5	5+10		

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 2.4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	

82 - 89	B	добре	зараховано
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами діагностики навчальних досягнень є тести, індивідуальні творчі проекти, есе, тези.

6. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Педагогіка у часі

Тема 1. Виховання і навчання у первісному суспільстві та за часів Середньовіччя

Тема 2. Історія зарубіжної педагогіки від Нового часу до кінця XIX ст. Педагогічні системи і концепції класиків європейської педагогіки.

Тема 3. Виховання, шкільництво й педагогічна думка українців з найдавніших часів до XVIII ст.

Тема 4. Освіта і педагогічна думка на Україні в XIX – 30-х рр. XX ст.

Тема 5. Розвиток шкільництва й педагогічної думки в Україні 30-ті рр. XX ст. - поч. XXI ст.

РОЗДІЛ 2. Педагогіка у просторі

Тема 1. Сучасний стан і перспективи розвитку освіти у провідних розвинених країнах.

Тема 2. Порівняльна педагогіка як галузь наукових знань. Сучасні проблеми розвитку освіти та шкільництва.

7.2. Структура навчальної дисципліни (денна форма навчання)

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	усього	Денна форма			
		лекції	практичні	консультації	самостійна робота
РОЗДІЛ I. Педагогіка у часі					
Тема 1. Виховання і навчання у первісному суспільстві та за часів Середньовіччя	12	4	2		6
Тема 2. Історія зарубіжної педагогіки від Нового часу до кінця XIX ст. Педагогічні системи і концепції класиків європейської педагогіки.	10	2	2		6
Тема 3. Виховання , шкільництво й педагогічна думка українців з найдавніших часів до XVIII ст.	16	4	4		8
Тема 4. Освіта і педагогічна думка на Україні в XIX – 30-х рр. XX ст.	14	2	4		8
Тема 5. Розвиток шкільництва й педагогічної думки в Україні 30-ті рр. XX ст. - поч. XXI ст.	14	2	4		8
РОЗДІЛ II. Педагогіка у просторі					
Тема 1 Порівняльна педагогіка як галузь наукових знань. Сучасні проблеми розвитку освіти та шкільництва.	15	4	3		8
Тема 2. Сучасний стан і перспективи розвитку освіти у провідних розвинених країнах.	19	4	5		10
ІНДЗ	18				18
Залік	2			2	
Усього годин	120	22	24	2	72

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема: Освіта та виховання зарубіжжя з найдавніших часів до XVII ст.	3	-
2	Тема: Педагогічні системи і концепції класиків європейської педагогіки, представників реформаторської педагогіки.	4	-
3	Тема: Розвиток української освіти та виховання з IX до к. XVIII ст.	3	-
4	Тема: Розвиток шкільництва та поширення ідеї народності в педагогічній думці України (XIX – поч. XX ст.).	4	-
5	Тема: Педагогічні системи видатних українських педагогів XX ст.: А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського.	4	-
6	Тема: Проблеми виховання в сучасній зарубіжній педагогіці та школі.	2	-
7	Тема: Диференціація навчання в зарубіжній школі	4	-
Разом		24	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах: навчальний посібник / А. А. Сбруєва, М. Ю. Рисіна, Н. Г. Осьмук; за заг. ред. проф. А. А. Сбруєвої. Суми: ВВП «Мрія», 2015. 250 с.
2. Практикум з історії педагогіки: навч.-метод.посіб. [для студ. закл. вищої освіти]. Вид 4-те, доповнене й перероблене. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 165 с.
3. Практикум з порівняльної педагогіки : навч.-метод. посібник / укл. Сбруєва А. А., Бойченко М. А., Чистякова І. А. – Суми : Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. – 141 с.
4. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник / А. А. Сбруєва – Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. – 320 с.

5. Українська педагогіка в персоналіях: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів: у 2-х кн. Кн. 1: X – XIX століття / О. В. Сухомлинська, Н. Б. Антонєць, Л. Д. Березовська, Л. С. Бондар; за ред. О. В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 622 с.
6. Хрестоматія з історії педагогіки. Частина 1. Вітчизняна школа та педагогіка. Упорядники та автори вступних статей Рисіна М. Ю., Сбруєва А. А. Науковий редактор та автор передмови Сбруєва А. А. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2003. 299 с.
7. Хрестоматія з історії педагогіки. Частина II: Зарубіжна школа і педагогіка / Упорядники та автори вступних статей Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2006. 432 с.

Додаткові:

1. Антологія просвітницької думки членів Попівської академії / Упорядник та автор вступних статей Скоробагатська О. І. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2006. 382 с.
2. Артемова Л. В. Історія педагогіки України: підручник. К.: Либідь, 2006. 424 с.
3. Видатні особи, що народилися на Сумщині: [Письменники, композитори, скульптори, педагоги, громадські діячі, науковці, герої Сумщини]. Краєзнавство. Географія. Туризм. 2008. № 6-8, лютий. С. 68.
4. Галус О.М., Шапошнікова Л.М. Порівняльна педагогіка. – К., 2006.
5. Ганаба, С. О. Кен Робінсон про творчість, особистісний розвиток та якісну освіту / С. О. Ганаба // Мистецтво та освіта. – 2021. – № 1. – С. 2–5.
6. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К., 1997. 376 с.
7. Диференційований підхід в історії української школи (кінець XIX – перша третина XX ст.): монографія; авт. Сухомлинська О. В., Дічек Н. П., Березівська Л. Д., Гупан Н. М., Бондар Л. С., Антонєць Н. Б., Філімонова Т. В., Антонєць М. Я., Куліш Т. І., Шевченко С. М. К.: Педагогічна думка, 2013. 620 с.
8. Корж-Усенко, Л. В. Історія розвитку вищої освіти в Україні: навчально-методичний посібник для аспірантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки / Л. В. Корж-Усенко. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. – 216 с.
9. Корж Л. В. Освітня діяльність земств Харківської губернії (в кінці XIX – на початку XX століття): автореферат дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.0.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки. К., 1999. 19 с.
10. Кравець В. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва: навчальний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів. Тернопіль, 1996. 436 с.
11. Лук'янова, Л. Світовий досвід підготовки вчителів і навчання різних категорій дорослих / Л. Лук'янова // Педагогічна газета. – 2021. – № 2, березень-квітень. – С. 4.

12. Нариси з історії розвитку новаторських навчально-виховних закладів в Україні (XX століття): навч.-метод. посіб. / за ред. О. В. Сухомлинська, В. С. Курило, Н. П. Дічек, Л. Д. Березівська, Н. С. Побірченко, Н. Б. Антонець, Л. С. Бондар, Т. В. Філімонова, М. Я. Антонець, Т. І. Куліш, О. М. Шевчук. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. 444 с.
13. Осташевський, М. Л. Макаренківська alma mater / М. Л. Осташевський. – Суми: Університетська книга, 2019. – 371 с.
14. Осьмук Н. Г. Виховна система А. С. Макаренка в контексті світового реформаторського руху першої третини ХХ століття: порівняльний аналіз. Творча спадщина А. С. Макаренка: осмислення історичного досвіду та інноваційного потенціалу: монографія / [за заг. ред. проф. А. А. Сбруєвої]. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. С. 74–98.
15. Осьмук Н. Г. Ідеї реформаторської педагогіки в дослідженнях українських освітніх діячів 20-х – початку 30-х років ХХ століття: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Суми, 2011. 20 с.
16. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. Сайт: <http://www.dnpb.gov.ua>
17. Міністерство освіти і науки України. Сайт: <http://www.mon.gov.ua/ua>
18. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Сайт: <http://www.nbuv.gov.ua>
19. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Сайт: www.pedscience.sspu.sumy.ua (видання Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка)

Методичне забезпечення

1. Практикум з історії педагогіки: навч.-метод. посіб. [для студ. закл. вищої освіти]. Вид 4-те, доповнене й перероблене. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 165 с.
2. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю, Осьмук Н. Г. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах: навчальний посібник. Суми: СумДПУ, 2015. 250 с.
3. Хрестоматія з історії педагогіки. Частина І. Вітчизняна школа і педагогіка. Упорядники та автори вступних статей Рисіна М.Ю., Сбруєва А. А. Наук. ред. та автор передмови Сбруєва А. А. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2003. 299 с.
4. Хрестоматія з історії педагогіки. Частина ІІ: Зарубіжна школа і педагогіка. Упорядники та автори вступних статей: Сбруєва А.А., Рисіна М. Ю. Наук. ред. Мозговий І. П. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2006. 432 с.
5. Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка. Навчальний посібник. – Суми: Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. – 300 с.

6. Практикум з порівняльної педагогіки : навч.-метод. посібник / укл. Сбруєва А. А., Бойченко М. А., Чистякова І. А. – Суми : Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. – 141 с.